

Annada 1.^a

FEBRIER 1905

N.º 2

OCCITANIA

TOLOZA-BARCELONA

Revista Literaria y Sociala de las Terras de Lengua d' Oc

DIRECTORS : Prosper ESTIEU & Joseph ALADERN

SOMARI:

Ramon SEMPAY, En Máxim Gorki y les revoltes del poble Rus.

LA DIRECCIÓ, Dol d'Occitania.

Prosper ESTIEU, Lo Sirventès del Faidid.

Juli DELPONT, Lo Castell dels Reys de Mallorca a Perpinyá.

Alban VERNHE, Roundel.

Pau ROMAN, La Despartido.

Mossèn Marian GRANDIA, Arrèl y Afix.

Theodor LLORENTE, A la Mar Mediterrània.

Antonin PERBOSC, Lo Cant dels Pols.

Louis FUNÈU, Lo Pastor prega a Pan.

Joan PÉREZ JORBA, Sota la rosada.

Prosper ESTIEU, Bolegadisa.

Xavier GAMBÚS, Justicial...

Jòusé LOUBET, Lauro à Vaucluso.

Joseph ALADERN, Moviment catalanista.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

TOLOZA

Carriera St. Pantaleon, 10

BARCELONA

Sant Gil, 23, Imprempta

2⁵⁰ pts. o fr. l'any.

25 cts. núm.

ASABER

Pregaria à tots nostres legidors e confraires de la pièsa occitana, de mandan en doble exemplari lors òbras o lors publicacions: 1 à la **Direccion de Barcelona**, (23, carrer Sant Gil,) e 1 à la **Direccion de Toloza**, (Raissac-subre-Lampy, Aude). Sera parlat dins **Occitania** que de las òbras que seran mandadas en doble exemplari, com es dit aici-subre.

OCCITANIA

Revista Literaria e Sociala de las Terras de Lengua d'Oc

Annada 1.^a

Olloza-Barcelona, Febrier 1905

N.º 2

En Máxim Gorki y les revoltes del poble Rus

Perquè, quan les idees noves fan més via, hi ha sempre qui vol deturar-les, com qui preté tapar ab les mans una estrella, creyent que si ell no la veu ningú la podrà veure? Tot sovint, quan se parla d'en Tolstoi y de ses doctrines d'amor y puresa, los qui no les entenen diuen per menyspreuarles: «Es una ilusió y res més.» Aytals ilusions són més vives y afalagadores que la realitat y deuen serli preferides. Més val viure ab lo cor plè d'esperança que girar los ulls envers la veritat trista y esferehidora.

Malgrat l'avenc científich y malgrat l'escepticisme qu'arreu domina, avuy encara busquem dins les ilusions lo sentit de la vida. Hi ha un reyalme indestructible, meravellós com un món allunyat en l'espay, cap ahont va l'esperit abans de deslliurarse de la terra. Mentres existeixi aquest reyalme, que no's pot perdre may, inutilment s'ajuntarà la crudeltat ab l'ignorancia pera desfer l'obra de l'amor.

Ara meteix ne tenim una prova en la presó d'en Gorki. Pera venjar la desfeta del seu exèrcit y la seva humiliació, lo representant de l'autocracia russa's desfoga en lo *sókol*, lo falcó pellerí que passava prop de ses grapes y que no havia fet més que cantar la lli-

bertat per ells y per los seus iguals. L'imperi més gran del món, lo que era exemple y model de les *ventatges* del centralisme, quasi bé s'enfonza als primers colps de la destralt revolucionaria.

Los soldats del Tsar, envilit y vençuts per l'enemich armat y poderós, malmenaven a cops de fuet y de fusell a obrers desarmats, a dones, infants y vells al començar la gran manifestació pacífica del 22 de Janer. May s'havia vist una brutalitat, una bogeria com aquella.

La Revolució somniada per en Tolstoi y escomesa per los treballadors russos, los nacionalistas polonesos y finlandesos, era ben diferenta de totes les altres. Fins hi havia'l desitg de convencer a ne l'autòcrata de la necessitat d'assolir certes reformes. Eren profitoses per ell y per los altres y li donaven forces pera seguir la guerra o quant menys pera firmar una pau honrosa.

Al devant del estol sença armes, hi anaven dos homens que'l despotisme també ha perseguit, malgrat llur qualitat de relligiosos, y aquestos homens portaven santes imatges pera acreditar que llur intenció era bona y pura. Potser aquest procediment semblará inadequat y fins grotesch als terribles

revolucionaris d'altres encontrades, mes era la demostració de la senzillesa d'un poble acostumat a obehir y treballar sens treva. Si després de l'humiliació ha vingut la revolta, de qui es la culpa?

Y en Gorki, què havia fet? Escriure un document pera apartar a's seus amichs d'obrar malament y ensenya's-hi'l camí de la justícia, oposada a la violència. Solzament per aquest fet, que molts dels esmentats baladrers trobarán ridícol, volian condemnarlo a mort. Tal volta era'l pensament dels generals que tremolaven no més de veure de lluny als japonesos.

Mes cap dels butxins, tant atrevits pera pensar una follia, gosarán ferla, puig saben que cauria sobre ells la condemna de tota l'Europa civilizada. Si ells tenen la força, d'altres tenen la rahó y la justícia. Y ara més que may los homens comprenen el sentiment qu'ennoblia a l'antich poeta de França:

Un jour Dieu cessera d'inspirer des oracles,
le don des langues, les miracles,
la science aura son déclin.
L'Amour, la Charité divine,
éternelle en son origine,
ne connaîtra jamais de fin.

Ramon Sempau

Dol d'Occitania

Han mort dos dels homes més eminents de la nostra raça, dos dels esperits més entusiastes per la resurrecció de nostre gloriós passat, quin recort sabrá honrar OCCITANIA, dedicant lo número vinent a ensalzar com se mereixen la seva vida laboriosa y les seves obres meritíssimes, dedicades per complet a major gloria de la patria Occitana. Heus aquí sos noms:

En Joseph Brunet y Bellet

Morí a Barcelona, casi octogenari, durant lo més pasat. Sa vida y sa fortuna foren dedicades enterament al estudi y divulgació del passat de la nostra patria y de la nostra llengua. Publicá una infinitat de seriosos estudis endreçats a esbrinar los més remots orígens de la nostra raça y de la nostra llengua, que'l fan una personalitat única en la literatura catalana y un gran exemple per imitar en lo present y en l'avenir.

En Joseph Roux

A primers del present mes ha mort a

Tula, la ciutat casi catalana del Llemosí, la patria de Bertran de Born y de Ventadorn, hont s'ha imprès *L'Atlántida* y *Lo Got Occitan*, lo centre del renaixement occità, ha mort, dihem, lo venerable canonge En Joseph Roux. En Roux, casi desconegut a Catalunya, eclipsat per altres poètes de més fama, cal saber que es lo veritable patriarca del renaixement occità, lo primer que sapigué trobar lo dretur camí de la nostra restauració lingüística y que li ha alçat un monument en son gran diccionari titolat *La Lengua d'Aur*, que esperèm que aviat será publicat per gloria d'Occitania. En Roux, mort vellíssim, es lo més jove de cor y d'aspiracions de tots los felibres, puig que ha sembrat en les tendres intelligéncies de la nova generació felibrenca, la semença del nou renaixement que ha obert nous y més lluminosos horitzons al dia que començá a apuntar en los aplechs de Font-Segunha y en les cançons de nostre Gayter del Llobregat.

LA DIRECCIÓ

Lo Sirventès del Faidit

per Prosper ESTIEU

Ara, farai sitot no m platz
 Chantar, verses ni chansos
 Sirventes en est son joyos,
 E sai qu'en seray blasmatz
 (Guilhem Anelher)

I

En Lengadòc, un trobador
 Canta ta glòria, ò Verbe d'Ocl'
 E per tu raiba una esplendor
 Com se n' es vista encara enlòc.
 Pracò, los òms qu' an dins lo còr
 Amor, leialtat, estrambòr
 Se fan clarisims jol solelh.
 Ont son, ara, Born, ventador
 E Cardinal, grand cantador,
 E Sicard e l' plazent Marvelh?

II

Ara, lo que vòl guerrear
 Pel sant Esper, fraire del Dret,
 Lo que sent son còr lancejar
 Al sol remembre de Muret,
 Lo qu'illustra'l parlar roman,
 Grand triomfador de deman,
 Uèi, es pres per un desenad...
 Pracò, sapiensa podrià aber
 Se volià plus faire saber
 Qu' es d'un país encadenad!

III

Mas, pramor que sab lo pasad
 E qu'am lo gèst d'aède antic
 Apra un Verbe matrasad,
 N'a pas lo sens patriotic...
 Com a son terrador cantat,
 El, un francez? Falsa vertat!
 Es un malfazent, un faidid,
 Lo que'l flam reiral a 'brazad!
 Contra la Fransa s'es crozad,
 E los Francimands l'an maldid!

Tan
 Palas
 Vongé
 L' église
 E. L' église
 Sub.
 (L' église)
 Atit tout
 Palas a l' église tout

(Low Gai-2000 p. 102)

IV

Tal lo pibol, malgrat l'Autan,
 Arbora lo cap vers lo tron,
 Arbora l' tiu, fier Occitan,
 Dabant lo Francimand feron!
 Te remembrant tos grands Aujòls,
 Dont lo sang rajèt à rajòls,
 Dè Beziers dusc' à Mont-Segur,
 Retrais un paladin d'antan,
 E, dins la mèsclada, fai tant
 Que i aje espavent jos l'azur!

V

Auzor! los valents e los pròz!
 L' ora es venguda de lutar!
 A vòstre torn, siatz los eròz
 Que res no pòd espaventar!
 Fraires, lo triomfe es certain,
 S' anam al combat en cantant,
 En verais filhs dels Trobadors!
 Riguem de la Mòrt e del Cròz,
 E, mòrts, nòstre sang siague l'ròz
 Dont grelharan los venjadors!

VI

Mas nostre sang rajara pas,
 Oc podètz creire, per salvar
 Lo Verbe occitan del trespas.
 Los prejuats sols cal vencir,
 E'ls umans debon plus s'aucir.
 Patriòts de l'Ebre al Ador,
 Sèm, dins la luta, en bèla pax,
 E, sus lo batalher campas,
 L'Idèia es nòstre esquinador.

VII

O Lenga d'Oc, glavi del Dret,
 Mòstra adonc sò que pòs valer!
 Esparrabisa la paret
 Del necige e del mal-voler!
 E tu, Trobare mal compres,
 Que las clamors te faguen res
 De tos enemics tants que son!
 Planhiguent lor pensar estret,
 Met sus l'aurella ton berret
 E dis, ufanoz, ta canson!

Lo Castell dels Reys de Mallorca a Perpinyà

Sobrapuja la vila aixís com un niu d'áligas quitllat al bell cim de la branca; de Perpinyà es ell lo primer que desperten les besades de l'alba, es ell que reb tot lo dia les ruhentes manyagarias del sol, y es ell, mes que cap altre, que para l'esquena à la tramontana y als ruixats.

De la seua miranda s'espongeix la vista per la costa rossellonesa y per la plana y s'hi té lo cop d'ull de les altures que fan, al Rosselló, de bressol are verdejant, are nevat.

La mar blava li envia unes alenades que sembla li fassin lo cor sempre mes ferreny; la plana lo rodeja d'hortes, de camps y de vinyes; las serralades de la Albera y de las Corberes aparqu'esperin lo seu senyal per encendre una foguerada à las torres de Madeloch y de Tantalull: y li fa cara lo gegant Canigó, amb unes platejades y enlluhernadores neus d'alló mes encantador.

Quan lo sol li donant l'adiu fins al endemà, ha deixat d'envermellar lo cel, li vé la dolça claror de la lluna, y se li encen l'escampill de l'estelada,

Rosselló

quin berbilleig no s'apaga qu'amb la nova albada, y entre-nit li arriban refilades de roscinyols, remors de serenates, y l'eant de «Montanyes Regalades» y del «Pardal».

Per més qu'haigi devingut una ciutadela encare té'l posat dels antichs casals senyorijs, amb capella, arcades, finestrals, rosetó, campanar; y li fa esqueneta un amplissim rotlló de fortificacions.

Hi ha pera aquelles estancies y aquelles sales, recorts dels nostres reys de Mallorca: En Jaume I, que principiá aqueix castell pera defensar Perpinyà y'l Rosselló contre del rey d'Aragó y dels francesos; d'En Sanxe, que amb prou paciència se va treurer eixos enemics de devant; d'En Jaume II, que l'historiador En Muntaner hi dugué, desde Catana-de-Sicilia, que tan guerrera pera conservar la corona de Mallorca, y que se jogá la vida en lluyta tan desigual.

La Ciutadela, com dihem are, es un dels monuments més historichs de Perpinyà.

Juli Delpont

Roundel

Dins la Gascougnò e la Prouvenso,
Passèt, un jour de l'an passat,
Per d'iroundèlos carreat,
L'Ideal de nostro jounveno.

Ei vivo al cor la souvenenso
De sa gracio e de sa beutat;

Agenez

Dins la Gascougnò e la Prouvenso,
Passèt, un jour de l'an passat.

Per nous balha joio e sapienso
Cresiam que d'El èro arribat;
Lous troubaires an trop fisenso:
Nostre Ideal es pas restat
Dins la Gascougnò e la Prouvenso.

Alban Veruhe

LA DESPARTIDO

(Serventès)

Prouvènço! en despié dei frestèu,
 Me plais de partre libre d' èime:
 Davans lei bàrri dóu castèu
 Que te retèn dins sei pestèu
 Em' un serventès pèr toun rèime,
     Vuèi e deman,
     L' espaso en man
 Pèr la glori dóu noum rouman,
 Me plais de partre libre d' èime.

Prouvènço! au mitan de toun ouert
 Creisse lou grame e la caussido,
 Sus tei plano vouelon lei couerb
 E, sus tei mountagno, la mouert
 Permeno sa caro frounsido.
     Lei Prouvençau
     Saren vassau
 Tant que veiren sus lei casau
 Creisse lou grame e la caussido.

Pecaire, ei tèms de ta baudour,
 Prouvènço, o ma pauro patrio,
 Cantaron lei fier troubadour
 Ta belesso e ta resplendour;
 Mai, an passa lei tres Furio,
     E dóu desgoust,
     Soun toumba fious
 Tei cantaire meravious
 Prouvènço, o ma pauro patrio!

Tau que dóu front de Jupitèr
 Palas s' esclancè touto armado,
 Vouéli per tu prendre l'auberc,
 L' èume, l' espadran mourtifèr,
 E, vióulentant la renoumado,
     Subre lei fièu,
     Courre tant-lèu,
 Ardit toujour! coumo au soulèu
 Palas s' esclancè touto armado.

Lei traite e lei chouet e lei faus
 Qu' an desoundra ta caro vièrgi,
 Lei butarai senso repaus,
 Moun espaso contro sei faus,
 Jusquo dins sei tûni champièrgi.
     Urous sarai
     Qnand, de l' estrai,
 Fugiran tóutei en barai,
 Qu' an desoundra ta caro vièrgi.

Fraire, marchen vers lou trelus
 Per la liberta soubeirano:
 Contro lei feloun e lei gus
 Que nous an abéura d' abus,
 D' outragi, de mau e d' engano,
     S' aubouren dre
     Per noueste dre,
 S' aubouren venjatièu e le
 Pèr la liberta soubeirano.

E souto la capo dóu cèu
 Flourira l' esplendour dóu Verbe;
 E parlaran lei jouvencèu,
 E cantaran nouésteis aucèu,
 E tout sara mai que superbe.
     Veiren alor
     Un iàgi d' or,
 Car auren lou pu bèu tresor;
 La flour e l' esplendour dou Verbe!

TOURNADO

Mistral, vuei boufo un vènt acerbe
 Pontro lou nord:
 Es l' estrambord
 De la jouino raço, d' acòrd
 Pèr la reconquistòu dóu Verbe.

(Lou Gai-Sabè, p. 103)

Tau Roman

Arrèl y Afix

Veus aquí dos elements de la paraula no sempre fàcils de classificar. Ben sovint es pròu difícil per l'etimòlech descartar de la rahèl tots los afixs o elements afegits. L'estudi que deu guiarlo sempre en l'anàlisi elementar de cada mot, comprèn lo coneixement de tots y cada un del afixs (prefixs, infixs o sufixs) de la llengua a través dels sigles. Senç aqueix coneixement es impossible distingir los arrèls y seguirles amunt cap a ses aparicions primeres. En ma *Gramàtica etimològica catalana* y singularment en ma *Fonètica semítich catalana*, he desentranyats aquèixos afixs per donar d'ells explicació rahonada y senyalarlos a la vista del lector. No he acabat lo treball pero n'hi haurá pròu per convèncer a qualsevol de la necessitat de dit coneixement.

Per fer sentir y palpar mellor la veritat del meu assèrt, posaré uns exemples en que hi juga la sola arrèl *sr* (*sar, ser, sir, sor, sur*) ab una munió imensa d'afixs. Aquèixa arrèl *sr* que tròvo en צר (tsaràh) significa *rajar*, es dir, aygua en moviment, y per no citar més exemples la tròvo en *Sarriá, Sardanya, Sardanyòla, Sardènya, Seròs, Sirri* o *Xirri, sardina, Sòrt, sorriar, Súria*.

Sarriá es nòm comú aplicat a varis pòbles nascuts a frèch d'un torrent, rihèra o riu, v. g. *Sarriá de Barcelona, Sorriá del Tèr, Sarriá de Galicia, Sarriá de les Vaseongades*, etc.

Sardanya (per mala grafia *Cerdanya*, com *Cerdeña* per *Surdènya*, cf. *Sardagna*, en italiá) es una rivera o espona plana d'un riu, del Segre en nostre cas.

Sardanyòla es una rivera o espona

d'un riu petit. En nostre cas, lo Ripollet per Sardanyola del Vallès y la Font del Castell per Sardanyòla de Bagà.

Sardènya es una illa, voltada perçò d'aygua.

Sardina es un peix o habitant de l'aygua.

Seròs es un pòble de la rivera del Segre.

Xirri es lo porró a Ibiça.

Sòrt es una vila de la Vall d'Arán, sobre la Noguera.

Sorriar es vèrp que significa sortir l'aygua sobre la tèrra per èntre'ls ròchs, tèrres o altres obstacles. En castellá li correspon *chorro, chorrear*.

Súria es una vila antiga que s'emiralla en lo riu Cardoner.

Pròu compendrà'l lector la necessitat de conèixer los afixs o afegits que prèn l'arrèl *sr* per dir *Sarriá, Sardanya, Sardanyola, Sardènya, sardina, Seròs, Xirri, Sòrt, sorriar, Súria, a, e, i, o, u*. De colp la rahèl *sr* s'eufonitza ab una de les cinch vocals, formant *sar, ser, sir, sor, sur*. Aquèixes vocals afixes se diuen infixs perque van dintre de la rahèl. L'etimòlech deu donar successivament a cada rahèl totes les vocals, bé que notarà pròu que per obgetes de superfèie ampla la rahèl prefereix les vocals amples (*a*) y per superfèie estreta vol vocals estretes (*i*). Fixes en la primera *a* de *Sarriá, Sardanya* y en la primera *i* de *Xirri*, com en *branca y brinca*.

T o d. La *t*, o *d*, apareixen detras d'una lliquida per empena natural del poble que refuig d'acabar els mots ab *r* y diu *mart, ort, permar, or*, y aixís digué *sart, sort*, per *sar, sor*, de hont *Sardanya, sardina*, etc.

Rr. La *r* se doblá com en *carregar* de *carga*.

Anyà, enya, ina. Suffixs abundants de *a, e, i*, d'aglutinació, mas *ny* o *n* per *gn* de la rahel *qn* de קָנָה (*qanah*), produhir, fer, cf. *genus, generare* llatí, &.

Termino recomanant lo coneixement dels afixs, puig no es possible d'altra manera encertar la verdadera

rahel de cada mot. Aqueix coneixement ademés manifesta les capes o estrats de pòsit que en les diferents èpoques ha anades depositant l'home sobre'l primer llenguatge, recarregantlo sempre de nous elements may inútils, sinó sempre fruyt d'un coneixement més concret.

Mossèn Marian Grandia

A la Mar Mediterrània

O blava mar, helènica y llatina,
que l' Argonauta etern solca triuñfant,
en lo front els llorers de Salamina,
en la destra les palmes de Lepant!

¡Bressol del Art y de la Fe divina,
que unixes en ta playa 'l gloriós cant
de Hom·r a la llegenda peregrina
del dols Virgili y la visió del Dant!

¡Derròquense els imperis a tesvores!
Sempre serás, oh Mar, com sempre fores,
l' espill més clar y pur del millor cel;

Y de ta escuma per lo sol dorada,
jove sempre, joyosa, enamorada,
la immortal Venus sortirà sens vel.

Valencia

Theodor Llorente

Lo Cant dels Pols

I

La Faidida

Com la Bela al bosc dormant,
Eras del monde avalida;
La lux de tos els falida,
Degun sabia ton torment.

Las romeas salvajament
Fazian espesa expandida
Subre ta jasa, o Faidida!
Per l'escondre al firmament.

Las campanas de ta vida
Abian sonat la finida...
Mas dormisias solament,

—E merabelhozament,
Com la Bela al bosc dormant,
As agut ta respelida.

II

Cap à l'Alba

As trevat, regards trebols,
La Selva d'encantadura;
Dins la mala ombrasa escura,
An dich tos clams plangibols:

«Quora mos pases trebols
»Draulharan, dins la frescura
»De l'albeta, l'orladura
»Ont florisen los serps?»

O gauch! tram la felhadura,
Veiras la porporadura
Dels Raises abelibols,

E vas sens enganadura
Cap à l'auriera: dels Pols
Escota la cantadura!

III

Lo Cant dels Pols

Los Pols cantan: «Longament
»Dura la nech caufeloza!
»De Barcelona à Toloza,
»N'abem un rabanament.

»Esperant l'arborament
»De l'allegra Matinoza,
»Nostra vox canta, ufanoza,
»Sa cançon d'alertament.

»Que s'encaforne l'afroza
»Nicholalha, qu'arremoza
»Al escur tot luziment!

»Per los qu'an l'ama amoroza
»Del diuzenc solelhament,
»Espelis, o Clartat bloza!»

IV

La Gauchoza Albada

Tu que vas, los els comols
De lux, cap à l'alba astrada,
Dolenta, mas encorada
D'espers sempre floribols!

Los Trobaires, valents Pols
De las Rasas, t'an cantada
Dins la nech espaventada,
Se remembrant, eles sols;

En malcor, en malparada
Sept cents ans t'an esperada,
D'esperar jamai sadols.

O Faidida! o Retrobada!
Los grands Pols cantan l'albada
Dels patrials Reviscols!

Lo Pastor prega a Pan

Per Frederich Mistral

Mon cabal, blanchs anyells, cabrits, cabres lleteres
jauen, ara, a l'abrich de les verdes sureres,
y al ensemps que del llop y de l'aygla mon ca
les guarda, tornaré, oh Deu, a suplicá,
a tu, Deu que domines aquesta soïtut,
perquè sembris lo goig, la pau y quietut
a mon cor per les penes y sofriments retut.

Oh Pàn, Deu del terror, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

Oh guayta piadós de nostra vida dura,
tu, que existeixes ja de quan la vida dura,
oh Pan de peus de cabra, a tu vinch a pregar,
no pas al Alt Tronayre ni menys al Lluminar,
ni menys al roig Arès, princep de les Sirenes,
qui fa nedar pel mar peixos de totes menes,
oh, tu, que vius tranquil dintre les paus serenes.

Oh Pan, Deu ben-volent, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

Oh guarda misteriós de les prades gustoses,
oh, tu, que per los camps y les cimes nevoses,
oh Pan de peus de cabra, los jorns de gran calor
vas conjurant l'esteria segons lo rit major,
fes que mon escabot trasant a la aventura
trobe'l llepol brinet y la grassa pastura,
oh, tu que'ls secrets tens de la Mare Natural

Oh Pan, Deu benfactor, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

Oh mestre poderós de la Terra univers,
tu que saps per lo clar de tot l'engany divers,
oh Pan de peus de cabra, encantador sabent,
que cantes dins la brisa y brames dins lo vent,
fes que lors que sonant la dolça xirimia
mon cant lo preferit a tots los altres sia
tu que'l sagrat Syrinx vas inventar un dia.

'Oh Pan, Deu amistós, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

'Oh, tu, brú espaventall de ninfes de carn blanca,
tu que fícat al riu, ab l'aygua fins a l'anca,
'oh Pan de peus de cabra, les mires xipollar,
fes que l'Amarilis, la pastoreta hermosa,
ab un cor benvolent siga per mi amorosa,
'oh pare de l'amor, com Eros la ditxosa.

Oh Pan, Deu generós, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

Oh menayre gegant de la Vida encerclada,
tu que a la Humanitat pobreta y condemnada,
oh Pan de peus de cabra, a plenes mans, passant
escampes les joyors y ls viures abundant,
al pastoret que aquí agenollat gemega
poguessesli donar los dons que humil te prega,
oh, tu que a l'univers no hi ha res que no't crega.

'Oh Pan, Deu serviciable, acull mon homenatge,
jo porto a ton altar dos bresques y un formatge.

Oh tu que dons l'estiu y'l temps de la glaçada,
que trasmudes l'ornga y peixes la remada,
oh Pan de peus de cabra, escolta lo meu vot,
y après ma Amarilis y jo, nuvi devot,
vindrèm a t'oferir un cove d'avellanes.
y't panjarèm als corns floquets de fines llanes
y un rast ben olorós trenat de flors boscanes.

Provença

Lluís Furiu

Traduhit per Joseph Aladern

SOTA LA ROSADA

Ayrosament avança la donzella
per la cendrosa via de la plana,
y embadaleix els ulls en l'herba ufana,
que encèn d'ací d'allà alguna rosella.

Modulen els aucells llur cantarella,
breçant joyosament la verge blana.
Un somni candorós ella desgrana,
y l'encís espurneja en sa parpella.

L'ayre es dolç y la llum es tremolosa.
Y, sota la rosada deliciosa,
sembla talment que 'l mon s'idealisa.

Y, tot guaytant al lluny, sença recança,
la virginal donzella 's divinisa,
obrint lo tendre cor á l'esperança.

Joan Pérez Torbà

Barcelona

BOLEGADISA

LIBRES RECEBUDS—*Discursos leídos en la V. fiesta de los Juegos Florales de la ciudad de Zaragoza por el señor D. Rafael Pamplona y Escudero y por el Barón de Tortolon.* (Saragosa)—*Armanac Illustrad de Tolosa e del Mietjorn*—*Armanac de Lengadoc e de Gasconha (Tolosa)*.—*Armanac del Jacomart de Lavaur*.—*Acció del Catalanisme per Antoni Sayós Parramón, president de la Associació Popular Catalanista, (Barcelona)*.—*Lou Pastre prègo Pan, tròba provençaua, per Loïs Funl.*—

Lo Mèstre En Frederic Mistral me manda una granda brocadura ont ai legit, de n'est autras cauzas, un bel discors que lo Baron de Tortolon, majoral demisionari del Felibrige, prononcièt l'an passat als Jòcs Florals de Saragosa. Aquel discors en francez es acompanhad d'una traduccion en dialecte provençal pel gloriós autor de *Mirèio*. Aquí dedins, es subretot question de l'anciana esplendor del reialm d'Aragon e de son valoroz rei en Jaume. Auriái pas bezonh de dire que los qu'an entrepres la publicacion d'aicesta Revista *occitano-catalana* son de còr am l'autor e lo traductor, se, de Provença, me venia pas un marrid reson... Es que lo grand istorian dels Albigezes, En Napoleón Peyrat, auria agut rason, quand escribiá dins la prefacia de son *Romancero*: «*L'Occitanie porte, comme Rebecca, deux jumeaux qui s'embrassent et se combattent dans son ventre.*»?

De Saragosa a Tolosa, i a que las Pirenèas, e, cadun òc sab, i a plus de Pirenèas dempèi la publicacion d'*OCCITANIA*!... Adonc, a Tolosa, pel segond còp, venon d'espelir dos *Armanacs* en lenga d'Òc. La cauza val la pena de s'i arrestar un moment. Sens l'*Escòla*

Mondina e sens los amics de l'*Acadèmia dels Jòcs Florals*, aquels valents librets de propaganda occitana aurián pas vist lo jorn. A l'ora ont l'escumenja es dins l'aire, es bon de dire —*cuique suum*— que l'Autor d'aicesta Bolegadisà fuguèt, i a quatorze ans, lo fondator de l'*Escòla Mondina*, am la preciosa ajuda d'En Felician Court, e fuguèt tambèn —com l'es encara— un bon butaire a la ròda del carri D'Izaura. Lo semen tombad en terraire tolozan es pas tombad en van. Que Sorrelh, Court, Riviera, J.-R. de Brosa e lors amics sian lauzaus com es mestier, per lor presfait patriotic! Am vosaus, ò valents! Tolosa reveira son esplendor d'antan!

Quand, i aura lèu tres ans, m'espasajabi a Lavaur (Tarn), subre l'esplanada ont era lo pots que fuguèt l'òrre cròz de Na Guirauda, auzabi pas esperar —tant l'Ama occitana me pareissià endormida— que, lèu-lèu, dins aquela ciutat albigeza que vejèt tantas d'orror, l'espertament se fariá dins los cerbèls. Praco, acò s'es fait, *L'Armanac del Jacomart* dis ara al populari tarnez sò que tròp long temps li fuguèt escondud, e li òc dis en bon parlar d'Òc. Que l'amic Nadal de la Font, lo bon obrier d'aquela òbra, agrade mas frairalas felicitacions!

De Barcelona, m'arriba «*l'Acció del Catalanisme*,» discors que l'Antòni S. Parramón prononcièt, lo 3 de Decembre 1904, a l'*Associació popular Catalanista*. L'ai legid amb granda atencion e l'ai trobad de mon gost. En Sayós Parramón dis aquí en pròza de cauzas bèlament poèticas. E li farai qu'una critica. Pramor qu'a dins lo cap l'idèia de l'*Accion*, perque tantas de consideracions e tantis d'alonguis subre la politica, la psicologia, la fi-

lozofia? Los Conquistadors son dempèi trop tems dins nòstres terraires, perque longas palabras sian necessarias. Cal obrar *utilament*. Lo Catalanisme, dempèi qualquas annadas, m'a l'aire de se perdre dins las pensadas «dissolvantes», com dizon à Paris. Que pensa En Sayós Parramon de l'accion de la lenga occitano-catalana per nòstra liberacion? Vaquí nòstra politica. N'i a pas d'autra pels Vincuds!

Quand un trobair de Provença—qu'antan l'*Aidli* escumenjèt—me canta la pregaria que lo Pastre manda à Pan, som plus d'aicest òrre temps e me crezi nascud dins los rodals del Partenon. Vezètz que sèm lènh de las bèlas especulacions socialas d'En S. Parramon! O Funèl, faidid de Provença, laisa-te abrasar per un faidid de Lengadòc! Los Faidids son belèu los sols triomfadors!

REVISTAS E JORNALS. Saludam l'espelida de *Prouvènço!* jornal meziadièr d'Avinhon bailejad per En Pèire Devoluy, capolher del Felibrige. Servam per un autre còp nòstra clara responsa à sas atacas contra Perbosc e sa grafia e li mandam, praco, e de tot còr, nostres melhors vòts de longa vida.—Servam tambèn per la bona ora lo *Soleil du Midi*, del 1er de Januer que Devoluy fa venir de... Marselha, à nòstra atencion. Aici, res no se perd.—Lo *Gau* e lo *Rampèu*, jornals felibrencs de Provença, tornan protestar contra la supresion de las Manteñencias. E las protestacions son pas finidas aquí.—Felicitações al ardorós Roger Brunel, d'Alès, pel «Pays-Cévenol-Noël» qu'es una antologia occitana espetacloza ont pòdon se veire los noms de Mistral, Arnavielle, Estieu, Veran, Jouvèu, Marsal, etc.—Dins *El Poble Catalá*, nòstre car cò-director En Jo-

zèp Aladern ven de publicar un bèl article titolad «Al Sol naixent» ont dis tota l'òrror que las ciutats d'ara li meton al còr. Sèm plan acordats aquísubre. Mas cal viure demest los vius, e lor faire lum...—Lo novèl felibre majoral Sernin Santy conta, dins lo jornal *La République de la Corrèze*, una nèit de Nadal, dont lo grand Trobador Bernard de Ventadorn es l'eroz. Acò 's gent e plan trobad; mas òc serià encara mai s'era en lenga lemozina.—Mon amic de Beaurepaire-Froment, director de *La Tradition* (Paris, 60, quai des Orfèvres), fa remarcar à En Paul Roman que son *Antoulougio Prouvènço* es mal batizada. Debià se dire: «Antologia occitana.» E tròbi que la *Tradition* a bèlament razon. Mas anatz faire dire à forsa Provensals que la Provença es pas l'emboïlh del monde! Paul Roman es pas d'aquels e—s'òc dis pas—comprendrà, praco, que reni pas per lo plazer.

NOVELUM.—Es question d'arborar à Perpignan un monument al Engenher catalan. La *Société scientifique et littéraire* de la ciutat rosilhoneza a decitat acò dins son acamp del 28 de Decembre de 1904. En tèsta del Comitè vezèm: lo Doctor A. Donnezan e los noms de: Carlsalade du Pont, bisbe, Frederic Sajsset, J. Delpont, Enric Muchart, A. Reynès, etc. Ne reparlarem e, s'acò se fa, i aura bela felibrejada, jos los auts platanhers de Perpignan...

Per pareise lèu à la libreria Aubanèl faires, d'Avinhon, «Estello», poème en francèz e en provensal per E. Houchart.

Al mez de Decembre d'urrier, moriguèt à Carcasona lo felibre Pratx, joglar del regretal majoral Achille Mir. Al nom del Felibrige, lo majoral Prosper Estieu parlèt subre son cròz.

P. ESTIEU.

Justicia !...

Lo gran bisbe Çagarriga
qu'allí a Casp mantingué'l Dret,
a la Sèn de Tarragona
hi descança'l sòn etern,
sença un mot, grabat en pedra,
que senyali qu'allí gèn.

Al que a Casp en fals jarava,
lo frare Vicens Ferrer,
per escarni a Catalunya,
per ofensa a n'aquell Rey
que'l va un princep matà a Xàtiva,
varen ferle sant del cel.

L'un sant havent mort a un poble,
a una niçaga y a un Rey!...
L'autre, estimant Catalunya,
ni un sol mot senyala hont gèu!

*Camp de Tarragona**Xavier Gambús**Lauro à Vaucluso*

Dardaio lou soulèu . Alin soute l'oumbrino ,
Dins la coumbo adourablo ounte la Sorgo ris ,
Maridant soun cascai i pièutage di nis ,
Pensativo e plan-plan es Lauro que camino .

Se remembro belèu d'aquèu divèndre-sant
Mounte lou dous Petrarco, ignourent d'elo encaro,
L'avistè dins la nau sournò de Santo-Claro
E sentiguè subran se jala tout soun sang .

E Petrarco despièi l'a cantado , e fai fiòri !
Lèu rèi Roubert a di : « Preferisse si vers
A ma courouno ! » Soun renoum tèn l'univers ,
E lou triple lausié cencho soun front de glòri !

Raivo de tout acò Laureto di pèu d'or ,
Lauro que se mantèn sèmpre auturouso e fièro ;
Pièi, toumbo d'à-geinoun, prego, e dins sa preguiero
S'enauro tout l'amour que iè crèmo lou cor !

*Provence**Josè Loubet*

MOVIMENT CATALANISTA

LLIBRES. — *Gent*, quadros de costums, per en R. Surinyach Senties.

Veus aquí una altra de les obres que mereixerien un article ben llarg, mes que les limitades dimensions de OCCITANIA y les moltes coses de que cal parlar ens obligan a judicarla sintèticament, deixant al lector que la pugui haver l'agradosa tasca d'anar considerant-la en detall per ell mateix.

Gent, de l'amich Surinyach, es un bell aplech de descripcions de tipus, d'escenes de costums y fins de paisatges y de barris que suposen un veritable observador, tan de la vida interna dels personatges com de la externa de les coses. Es excepcional en l'autor de *Gent* lo cas que apesar de ser dels derrers arribats, per ser molt jove, al cultiu de la literatura catalana, no s'haja deixat influhir gens ni mica per les noves tendències, encara avuy no ben definides ni afermades, sinó que no separantse de la tònica classicament catalana representada per l'Oller, va pintant sos quadros y descrivint sos tipus y escenes valentse sempre d'aquell estil pla, clar y naturalíssim que en res s'aparta del llenguatge corrent discretament parlat. Aixís es que en Surinyach, pot afirmar-se que es entre'ls joves un dels pòchs y segurament lo més notable, dels continuadors de la escola de l'Oller, en Vilanova y demés bons prosistes del renaixement català.

La qualitat més sobressortint d'en Surinyach es lo sentimentalisme, però no'l sentimentalisme fet sistema dels escriptors carrinclons, sinó'l sentimentalisme fill lilegitim del sentiment humà que brolla al contemplar les misèries y humilitats de la vida. Aixís es que en Surinyach com a prosista, per l'observació y'l just detallisme podem

compararlo ab l'Oller, mentres que per la delicadesa de sentiments sembla possèhir la tendresa de la Massanès o la Moncerdá. Vage diferenciant-se lo més possible dels autors ja coneguts, que això acabarà de fer-lo un escriptor de còs enter y d'acció propia, a lo qual ben pòchs arriben.

La coberta de l'obra, dibuixada per l'Opis, es una bella mostra de la traça d'aquell jove artista y podria penlres per una gran obra si no s'hi noté l'influència de grans artistes francesos y fins alemanys, es adir, si enlloch de ser de factura cosmopolita donés purament la suggestió de coses de la terra.

Lo culte popular a la Mare de Deu.
Notes folk-loriques marianes, recullides per en Valeri Serra Boldú.

Veus aquí, condensat en aquest petit libre de 150 planes, tota una joventut dedicada a recullir de llavis del poble català tot lo que aquest ha sentit y ha expressat referent al culte de la Mare de Deu, que tanta devoció té y ha tingut en nostres planes y montanyes, hont tantes y tan belles y pintoresques hermites se li han edificat. Lo treball de en Boldú es en extrèm meritori, no sols pels catòlics y devots de la Mare de Deu, sinó pels que'ns agrada escorcollar en los més íntims sentiments d'aquest gran poeta desconegut que se'n diu poble, que exteriorisa en ses obres, més que cap de sos genis, l'ànima de la raça.

En aquest libre tenim donchs, transcrit per l'amich Boldú, lo poema de la Mare de Deu cantat per aquest gran poeta que no escriu ses obres, que llença sos cants al vent convençut com lo roscinyol, de que ab tal que l'ascolti l'ínfinit ja no necessita cap altre auditori de pobres gents rosegades per l'enveja o estopehides per l'ignorancia. De tot hi ha en aquest poema:

naixement y infantesa de Maria, matrimoni, dolors; cançons populars, cantars, aforismes, etc.; totes les formes de la poesia popular, per la qual se manifesta l'Ànima tendra de l'antiga Catalunya religiosa, que ha glosat en elles infinitament les simbòliques paraules de la Salve. Bona obra la del amic Valeri.

TEATRE.—*Fructidor*, drama en 3 actes, de l'Ignasi Iglesias.

La estrena del *Fructidor* a les Arts, va presentarnos un altre Iglesias bastant diferent del que'ns vé presentant lo Romea, més ben dit va presentarnos al veritable Iglesias, al autor dramàtic de geni y voluntat poderosa per batallar contra la rutina humana com hauria estat en molt més grau que ara, si no s'hi hagués posat entre mitg la empresa del Romea que té d'acomodar los espectacles al gust del seu públich borgeset y amic de riure ab los vicis socials pintats per la mà grotesca d'un Baró o traduïts del francès per qualsevol pelayre, que lo meteix escorxa una vadeïlla que degolla á un autor.

Lo *Fructidor* es obra que tindrà alguns defectes escènics fet com està en una època en que'l seu autor no havia estudiat encara'ls jochs de bastidors, mes en aquest drama hi ha més vida, més sentiment, més alè de deslliuranga que en cap altra de ses obres y marcava'l punt de partida d'un gran autor a lo Hauptmann que fins avuy no s'ha complert. Separat avuy, o poch menys, l'Iglesias de Romea, tornarà a deixar concebir lliurement lo ceu cervell sença contemplar al devant lo fantasma terrible de l'empresari que ab son dit estirat li senyala la via estreta per hont té de passar vulgues no vulgues? Com ens plauria tornar-lo a veure *fructificar* de debò!

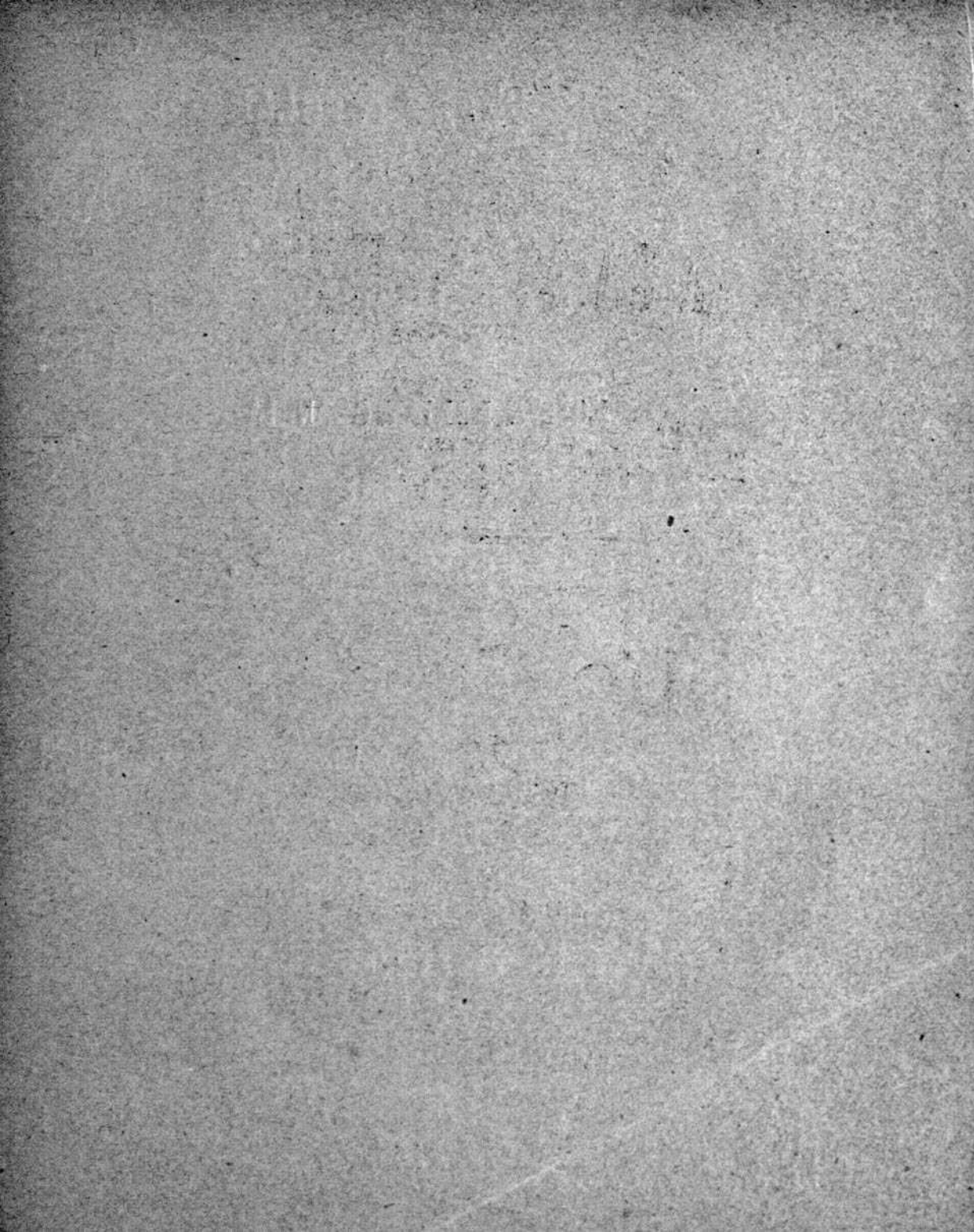
Convé prodigar un ap'audiment a la presentació escènica veritat, ab sa fornall encesa, sos ferros ruents y sos mallayres de debò. ¿Què costa de seguir aquest camí en que tant hi guanya l'art?

La Festa dels aucells, comedia o quadret del propi Iglesias, ara també estrenat a les Arts, es una peça senzilla, plena de bella realitat, mes se recent en algunes escenes y sobretot al final, de la pruhija de voler causar impressió al públich ab paraules grosses o escenes recarregades que hauria valgut mes haver deixat en tota sa senzillesa. No vulga l'autor fer més grossa una obra trayent-la de la realitat; li basta ser vera y sentida per ser bella, que no per ser petita té de ser dolenta. Una altra será més gran.

PREMPSA. Tota la prempsa occitana ha acullit ab entusiasme la aparició d'OCCITANIA. Entre totes las publicacions cal remarcar *La Devantera*, que li dedica un llarch y bellissim article escrit per en F. Curet, en lo qual fa l'apologia de la gran y noble idea de confederar en l'avenir totes les terres germanes de llengua d'Oc, que podrien constituhir una de les nacionalitats més esplèndides del món. Recomanem l'article de *La Devantera* a tots nostres confreres occitans, desitjoses de que s'inspiren en aquella gran idea.

Una excepció cal remarcar sols en desfavor de *Prouvençol*, publicació del Consistori felibrench. Aquest periòdic no ha pogut pahir OCCITANIA. Los provençals bona gent, no més es que ells no volen ser altra cosa que provençals, ahir de Roma, avuy de França, dema d'Occitania. Pobre del que intente ser quicòm més que provençal!... Per molts tot lo món es Provença y no hi ha altra llengua que la provençala. Què dirán aquestos gelosos lo dia que'ls hi demostrem que'l provençal es lo més abastardit dels parlars d'oc, y que la llengua de les vores del Rhos ab la que ells escriuen, no es més que un patois francès? Compari'l portant-ven del Consistori'l seu titol ab lo seu lema clàssich y veurá practicamente com s'es perversada la seva llengua: *E fo cridat: Proensa! Tholosa e Avinhos!*...

J. ALADERN

DICCIONARI POPULAR DE LA LLENGUA CATALANA

REDACTAT Y ORDENAT

— PER —

JOSEPH ALADERN

Triplika al més complert dels *Diccionaris Catalans* publicats fins avuy y contindrà prop de mitg milió de paraules i ilustrades ab llurs etimologies llatines, gregues, arábiques y hebrayques, per lo sabi filòlech

MOSSÈN MARIAN GRANDIA

Un Quadern de 16 planes setmanal.

25 cèntims cada Quadern

Lo Got Occitan

Trobas en lenga d'Oc

PER

ANTONIN PERBOSO

am un abant-prepaus de Prosper Estieu e de melodias de Paul Vidal e Paul Regin, am traduccion francesa dret-à-dret. 1 vol. in-8° de XII-308 pajas. Prex del exemplari: 4 francs. En venda als bureus d'*Occitania*.

PER PAREISE ONGAN

Flors d'Occitania

Sonets en lenga d'Oc

PER

PROSPER ESTIEU

Se soscriu, al prex de 4 fr encò del Autor, à Raissac-subre-Lampy [Aude] Se pagara qu'aprèp recepcion del obratge, que sera un bèl in-8 de 300 pajas am traduccion francesa dret-à-dret. *Laura exemplaris que pels soscriptors. Esperam qu'aicestis seran leu pro nombrozes.*